

משנה - סוטה - רע"ב

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#)

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#)

פרק ד

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

פרק ה

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

פרק ו

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#)

פרק ז

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#)

פרק ח

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ט

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז
משנה ח משנה ט משנה י משנה יא משנה יב משנה יג
משנה יד משנה טו

א

פרק

א

משנה

-

א

פרק

המקנא לאשתו. אף על גב דהמקנא משמע דייעבד אין לכתחלה לא [א], ההלכה היא שחייב אדם לקנאות לאשתו אם היא צריכה לכך. ולקמן מפרש כיצד מקנא: **מקנא לה על פי שנים**. אם בא להשקותה מי המרים, צריך להביא שני עדים ולומר לה בפניהם אל תסתרי עם איש פלוני. ואם לא קנא לה בפני שנים, אינה נאסרת עליו בסתירה זו ואינו משקה אותה: **על פי עד אחד או על פי עצמו**. אפלו אין עדים שנסתרה אלא עד אחד, או הוא עצמו אומר ראיתה שנסתרה אחר שקנאתי לה, נאסרה בסתירה זו עד שתשתה, שסתירתה אוסרתה עליו מספק [ג]: **רבי יהושע אומר כו**. צריך שני עדים אף לסתירה. והלכה כרבי יהושע. ואף על פי כן אמרינן בגמרא דבזמן הזה לא לימא איניש לביתיה אפלו בינו לבינה אל תסתרי עם איש פלוני, שיש לחוש לדברי רבי יוסי ברבי יהודה דאמר מקנא אדם לאשתו על פי עד אחד או על פי עצמו, ואם נסתרה [ד] אחר שקנא לה בינו לבינה, נאסרה עליו אסור עולם בזמן הזה שאין שם מי המרים:

ב

משנה

-

א

פרק

כיצד הוא מקנא לה אמר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני כו.

בגמרא מפרש למתניתין הכי, אמר לה בפני שנים אל תדברי **ה** ודברה, אל תדברי ונסתרה, ולא פלוג הוא ואינה אסורה לא לבעלה ולא לתרומה. אמר לה אל תסתרי ודברה עמו שלא בסתר, עדין מתרת לבעלה ומתרת לאכל בתרומה אם אשת פהו היא: נכנסה עמו לבית הסתר ושהתה עמו כדי טמאה אסורה לביתה ואסורה לאכל בתרומה. ושעור כדי טמאה, כדי לצלות **ז** ביצת תרנגלת ולגמעה: **ואם מת חולצת ולא מתלבמת.** ואם מת בעלה קדם שישקנה, חולצת ולא מתלבמת. דכתיב באשה שמצא בה ערות דבר (דברים כד) ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר, ודרשינן לאיש אחר ולא ליבם. ואף על פי כן אינה מתרת לזר בלא חליצה, שכשם שאם היה בעלה חי לא היתה מתרת בלא גט, כך אינה מתרת מן היבם בלא חליצה:

פרק א - משנה ג

ואלו אסורות לאכל בתרומה. לעולם. ואפלו היא בת פהו. ואלו שאר סוטות אינן אסורות אלא עד שישתנו וימצאו טהורות: **ושבאו עדים שהיא טמאה.** ואפלו לאחר ששתתה ולא בדקוה המים, אסורה אסור עולם. לפי שאין המים בודקים באשה שיש בה עדים שנטמאת, שנאמר (במדבר ה) ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה **ז**, דליכא דידע בה הוא שהמים בודקים, אבל איכא דידע בה, אפלו העדים הם במדינת היס, אין המים בודקים: **ושבעלה בא עליה בדרך.** דשוב אין המים בודקים אותה, דכתיב (במדבר ה) ונקה האיש מעון, בזמן שהאיש מנקה מעון, שלא בא עליה לאחר סתיירה, אז והאשה ההיא תשא את עונה. אין האיש מנקה מעון, אין המים בודקים את אשתו: **שני תלמידי חכמים.** שידעו להתרות בו: **רבי יהודה אומר בעלה נאמן עליה.** אם הבעל נאמן על אשתו באסור חמור של נדה, לא יהא נאמן באסור קל של לאו גרידא. וטעמיהו דרבנן, מתוך שאסור קל הוא, תקיף עליה יצריה **יא**. ואין הלכה כרבי יהודה:

פרק א - משנה ד

היו מעלין אותה לבית דין הגדול. דכתיב בסוטה (שם) ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת, וכתיב התם (דברים יז) על פי התורה אשר יורוד, מה להלן בבית דין הגדול אף כאן בבית דין הגדול: **ומאימין עליה.** כדי שתודה: **הרבה ילדות עושה.** וגורם לילדה שתבא לידי קלקול: **דברים שאינן**

כְּדַאי לְשׁוֹמְעוֹן. שְׂאִינָה רְאוּיָה לְשָׁמֹעַ אוֹתוֹן הַדְּבָרִים שְׂאוֹמְרִים לְפָנֶיהָ מִמְעַשִּׂיהוֹן שֶׁל צְדִיקִים, כְּגוֹן יְהוּדָה הַיְּהוּדָה וְלֹא בּוֹשׁ בְּמַעֲשֵׂה תַמָּר, רְאוּבוֹן הַיְּהוּדָה וְלֹא בּוֹשׁ בְּמַעֲשֵׂה בְלָהָה **[יג]**:

פרק א - משנה ה

שׁוֹבֵרֵת כְּתֻבָּתָהּ. כּוֹתֵבֶת שׁוֹבֵר עַל כְּתֻבָּתָהּ, זְנִיתִי וְאִבְדֵתִי כְּתֻבָּתִי, כְּדִי שֶׁלֹּא תוּכַל לְחַזֵּר וְלִתְבַע כְּתֻבָּתָהּ מִמֶּנּוּ. וּבְמִקּוֹם שֶׁאֵין כּוֹתֵבִין כְּתֻבָּה אֶלָּא סוּמְכִין עַל תְּנָאי בֵּית דִּין הוּא שְׁכּוֹתֵבֶת שׁוֹבֵר, אֲבָל בְּמִקּוֹם שְׁכּוֹתֵבִים כְּתֻבָּה, מְקַרְעֵת כְּתֻבָּתָהּ וְאִינָה כּוֹתֵבֶת שׁוֹבֵר: **מַעֲלִין אוֹתָהּ לְשַׁעַר הַמְּזֻרָח.** מַעֲלִין וּמּוֹרִידִין אוֹתָהּ **[יז]** כְּדִי לְלַגְעָהּ, אוֹלֵי תַטְרֵף דַּעְתָּהּ וְתוֹדָה: **שַׁעַל פֶּתַח שַׁעַר נִקְנוֹר.** אָדָם שֶׁשָּׂמוּ נִקְנוֹר שֶׁהֵבִיא דְלֵתוֹת לְאוֹתוֹ פֶּתַח מֵאֶלְפִסְנֵדְרֵיָא שֶׁל מְצָרִים וְנַעֲשׂוּ לוֹ נְסִים וְנִקְרָא שַׁעַר נִקְנוֹר עַל שְׁמוֹ כְּדֹאמְרֵינָן בְּיוֹמָא **[יז ע' לח]: שֵׁשׁ מְשָׁקִין אֶת הַסּוֹטוֹת.** דְּבַעֲיָנָן לְפָנֵי ה': **וּמְטַהְרִין אֶת הַיּוֹלְדוֹת.** כְּדִי שֶׁיַּעֲמְדוּ עַל גְּבִי קַרְבָּנָן **[יט]**. וְהוּא הַדִּין זָבִין וְזָבוֹת הַטְּעוּנִים קַרְבָּן: **וּמְטַהְרִין אֶת הַמְּצָרְעִים.** כְּדֹכְתִיב **(ויקרא יד) וְהִעֲמִיד הַכֹּהֵן הַמְּטַהֵר וְכוּ' לְפָנֵי ה': אוֹחֵז בְּבִגְדֵיהָ.** בְּבֵית הַצְּנוּאֵר שֶׁלָּהוֹן: **אִם נִקְרָעוּ.** אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ, וְאִם נִפְרְמוּ אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ. פְּרִימָה גְדוּלָּה מְקַרְעָה, שֶׁנִּקְרָע לְקַרְעִים הַרְבֵּה. לְשׁוֹן אַחַר, פְּרִימָה מִן הַצְּדָדִין קַרְעָה בְּאַרְבָּ: **עַד שֶׁמְגַלָּה אֶת לְבָהּ.** דְּכֹתִיב **(במדבר ה) וּפָרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה,** אֵין לִי אֶלָּא רֹאשָׁה, גּוֹפָה מִנִּין, תִּלְמוּד לומר הָאִשָּׁה, אִם כֵּן מַה תִּלְמוּד לומר אֶת רֹאשׁ, מִלְּמַד שֶׁסּוֹתֵר אֶת שַׁעְרָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כּוּ'.** שֶׁמָּא תִצָּא זְכָאָה וְיִתְגַּרוּ בָּהּ פְּרַחֵי כְּהֵנָה **[כא]** שֶׁרְאוּ לְבָהּ נָאָה וְשַׁעְרָה נָאָה. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק א - משנה ו

הִיָּתָה מִתְּפִסָּה בְּלִבָּנִים מְכֻסָּה בְּשַׁחֲוִרִים. וְאִם הָיוּ שְׁחֹרִים זָפִין לָהּ, מְכֻסָּה בְּבִגְדִים מְכַעְרִים: **קְטָלִיוֹת.** עֲנָקִים שֶׁמְשִׁימִים סָבִיב הַצְּנוּאֵר. וּמִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה חוֹנֵקֶת עֲצָמָה בָּהֶם כְּדִי שֶׁתִּרְאֶה בְּעֵלְתָּ בֶּשֶׁר נִקְרָאִים קְטָלִיוֹת: **נִזְמִים וְטַבְּעוֹת מַעֲבִירִים מִמֶּנָּה.** מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא דְלֹא תִימָא שֶׁיִּנְיָחוּ לָהּ הַנִּזְמִים וְהַטַּבְּעוֹת אַחַר שֶׁקָּרְעוּ בְּגָדֶיהָ וּגְלוּ אֶת לְבָהּ, שֶׁזֶּה יוֹתֵר גְּנָאֵי לָהּ, כְּמוֹ שֶׁגְּנָאֵי יוֹתֵר לְאָדָם עָרוֹם שֶׁיִּלְדָּ בְּמִנְעָלִים בְּרַגְלָיו מִלִּילָדָּ יַחַף, קָא מְשַׁמַּע לָן דְלֹא: **חֻבַּל מְצָרִי.** מְפָרֵשׁ בִּירוּשְׁלַמִּי, לְפִי שֶׁעֲשִׂתָּה מַעֲשֵׂה מְצָרִים **[כג]**. וְאִם אֵין חֻבַּל מְצָרִי מֵבִיא שְׂאֵר חֻבָּלִים: **וְקוֹשְׁרוֹ לְמַעֲלָה מִדְּדֵיהָ.**

שָׁלֵא יִפְלוּ בְּגִדֶיהָ וְתִשָּׂאָר עָרוּמָה : וְכָל הַרוֹצֵה לְרֵאוֹת בָּא לְרֵאוֹת. וְדוֹקָא
בְּאֲנָשִׁים רְשׁוּת וְאִינוּ חוֹבָה. אֲבָל בְּנָשִׁים, חוֹבָה עַל כָּל הַנָּשִׁים הַמְצוּיֹת שָׁם
לְבֹא וּלְרֵאוֹת, כְּדֹכְתִיב וְנִסְסָרוּ כָּל הַנָּשִׁים : וְכָל הַנָּשִׁים מִתְרוֹת לְרֵאוֹתָהּ.
חִיבִין לְרֵאוֹתָהּ. הַכִּי מְפָרֵשׁ לָהּ בְּגָמְרָא :

פרק א - משנה ז

הַמְּקוֹם נוֹלָה. שְׂמַגְלָה כִּהֵן אֶת רֵאשָׁה וְסוֹתֵר אֶת שַׁעֲרָה וְקוֹרַע אֶת בְּגִדֶיהָ :
הִיא גִלְתָּה אֶת עֲצָמָה. יִשְׁבֶּה בְּפִרְשֵׁת דְּרָכִים וְגִלְתָּה עֲצָמָה לְנוֹאֵף : הַמְּקוֹם
גִּלְתָּה עָלֶיהָ. שְׂכֵהוֹן מִעֲמִידָה עַל שַׁעַר נִקְנֹר וּמִרְאֵה קְלוֹנָה לְכָל : בִּירְדָּה
הַתְּחִילָה בְּעֵבֶרָה תְּחִלָּה. בְּדֶרֶךְ תִּשְׁמִישׁ הַיְרֵדָה נִהְנָה תְּחִלָּה בְּקֶרֶב בְּשָׂר :
וְשָׂאָר כָּל הַגּוּף לֹא פִּלֵּט. שָׂאָר אֲבָרֵי גוּפָה אֵינָם פִּלְטִים מִן הַחֲלִי, וְאֵף עַל
פִּי שָׁלֵא הַזְּכָרוֹ בְּמִקְרָא אֶלָּא בְּטוֹן וְיִרְדָּה :

פרק א - משנה ח

לוֹנְבִיּוֹת. חֲנִיתוֹת : לֵב אֲבִיו. אָמַר לוֹ אֲבִשְׁלוֹם לְאֲבִיו, כָּתַב לִי שְׂיִלְכוּ עִמִּי
שְׁנַיִם אִישׁ שְׂאֲבָחַר מִכָּל יִשְׂרָאֵל, כָּתַב לוֹ. וְהָיָה מִרְאֵה חוֹתְמוֹ שֶׁל אֲבִיו
לְשְׁנַיִם, וְהוֹלְכִים אַחֲרָיו, לְשְׁנַיִם אַחֲרִים וְהוֹלְכִים אַחֲרָיו, עַד שֶׁפָּגַס
מֵאֲתֵים אִישׁ, כָּלֵן רֵאשִׁי סִנְהֶדְרָאוֹת. הָרִי שְׁגָנַב לֵב אֲבִיו וְלֵב בֵּית דִּין. וְלֵב
כָּל יִשְׂרָאֵל, דְּכֹתִיב וַיִּגְנַב אֲבִשְׁלוֹם אֶת לֵב אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל :

פרק א - משנה ט

וְכֵן לְעֵינֵי הַטּוֹבָה. נוֹתְנִים לוֹ לְאֶדָם שְׂכָר מֵעֵין הַטּוֹבָה שְׁעָשָׂה. וּמִיָּהוּ יוֹתֵר
מִמָּה שְׁעָשָׂה מִשְׁתַּלֵּם, דְּמִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה בְּתִשְׁלוּמֵי מִמְּדַת פְּרָעָנוֹת {כט} :

פרק ב - משנה א

הִיָּה מְבִיא. הַפֶּעַל: אֶת מִנְחָתָהּ. כְּדַכְתִּיב (בַּמִּדְבָּר ה) וְהִבִּיא אֶת קֶרְבָּנָהּ: בְּכַפִּיפָה מְצָרִית. סֵל עֲשׂוּי מְצוּרֵי הַדֶּקֶל מִן (הַרְדִּי) [נֶרְדִּים] הַגְּדִלִים סְבִיבוֹת הַדֶּקֶל: כְּדֵי לִיגָעָה. שְׁתוּדָה וְלֹא יִמָּחָה הַשֵּׁם עַל הַמִּים. וְלִמְאֵן דָּאֵמַר שְׁבַתְחִלָּה הִיָּה מִשְׁקָה אוֹתָהּ וְאַחַר כֵּן מְבִיא מִנְחָתָהּ, אֵף עַל פִּי שְׁנַמְחֵק הַשֵּׁם, מִיגָעָה כְּדֵי שְׁתוּדָה וְלֹא תִמּוֹת מִיָּתָהּ מִנּוּלָתָהּ, שְׂאֵף עַל פִּי שְׁנַמְחֵקָה הַמְּגֵלָה אִם אֲמָרָה טִמְאָה אֲנִי אֵינָה שׁוֹתָה: תְּחַלְתֵּן וְסוּפֹן בְּכָלֵי שָׂרָת. לֹאוּ בְּכָלֵי שָׂרָת מִמֶּשׁ קָאֵמַר, שְׂאִין אֲדָם מְבִיא מִנְחָתוֹ מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ בְּכָלֵי שָׂרָת, אֲלֹא בְּקִלְתוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל זָהָב שֶׁהֵם רְאוּיִים לְכָלֵי שָׂרָת: וְזוֹ בְּכַפִּיפָה מְצָרִית. שְׂאִין רְאוּי לַעֲשׂוֹת מִמֶּנָּה כְּלֵי שָׂרָת, דְּדָמֵי לְהַקְרִיבָהּ נָא לְפָחָתָךְ (מִלְאֲכֵי א): כָּל הַמְּנַחֹת טְעוּנוֹת שְׂמֹן וְלִבְנָהּ. בְּגִמְרָא פְּרִיךְ, וְהָא אֵיכָא מְנַחֹת חוּטָא דְכְּתִיב בָּהּ (עֵיִקְרָא ה) לֹא יִשִּׁים עָלֶיהָ שְׂמֹן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לִבְנָהּ. וְכֵן הָא דְתַנִּינָן כָּל הַמְּנַחֹת בְּאוֹת חֲטִים, קֶשֶׁה, דְּהָא מְנַחֹת הָעֹלָמַר בְּאָה מִן הַשְּׁעָרִים. וּמִתְרַץ בְּגִמְרָא לֹא תִתְּנִי מִלְתָּא בְּאַנְפֵי נַפְשִׁיהָ אֲלֹא כְּרוֹךְ וְתַנִּי, וְהִכֵּי קָאֵמַר, כָּל הַמְּנַחֹת טְעוּנוֹת שְׂמֹן וְלִבְנָהּ, וְאוֹתָן שְׂאִינָם טְעוּנוֹת שְׂמֹן וְלִבְנָהּ בְּאוֹת מִן הַחֲטִין וּבְאוֹת סֵלֶת. מְנַחֹת חוּטָא אֵף עַל פִּי שְׂאִינָה טְעוּנָה שְׂמֹן וְלִבְנָהּ בְּאָה חֲטִין וּבְאָה סֵלֶת. מְנַחֹת הָעֹלָמַר אֵף עַל פִּי שְׂבָאָה מִן הַשְּׁעָרִין טְעוּנָה שְׂמֹן וְלִבְנָהּ: וּבְאָה גֵרֶשׁ. וְזוֹ אֵינָה טְעוּנָה שְׂמֹן וְלִבְנָהּ וּבְאָה מִן הַשְּׁעָרִים וּבְאָה קִמַּח: גֵּרֶשׁ. מְבָרַר וּמְנַפֵּה בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה נֶפֶחַ כְּעֵין סֵלֶת בְּחֲטִים: קִמַּח. הַכֹּל מְעָרַב כְּמוֹ שְׁנַטְחֹן:

פרק ב - משנה ב

הִיָּה מְבִיא. הַכֹּהֵן: פִּילִי. כּוֹס בְּלִשׁוֹן יוֹנִי: מִן הַפִּיּוֹר. דְּכַתִּיב (בַּמִּדְבָּר ה) מִים קְדוּשִׁים, וְאִין קְדוּשִׁים אֲלֹא שְׁנַתְּקִדְשׁוּ בְּכָלֵי: פֶּשֶׁם שְׂמַמְעֵט. רַבִּי יְהוּדָה בְּכַתֵּב הַמְּגֵלָה, לְקַמֵּן בְּמִתְנִיתִין, כֵּן מְמַעַט כָּאֵן בְּפִים. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: מְקוֹם הִיָּה שֵׁם. נֶכֶר מִתּוֹךְ שְׂאֵר רְצַפַּת הַהִיכָל: וְטַבְעַת קְבוּעָה בָּהּ. לְאוֹחְזָה בְּטַבְעָתָהּ וּלְהַגְבִּיהָ מִשְׂאֵר הַרְצָפָה שֶׁהִיא כְּלָה בְּאַבְנֵי שֵׁשׁ:

כְּדֵי שְׂרָאָה. צָרִיךְ שְׂיִתֵּן בָּהּ שְׁעוֹר שְׂיִהֵא נִרְאָה וְנִכָּר עַל פְּנֵי הַמַּיִם : וְנִתֵּן
אֶל הַמַּיִם. מִדְּלֵא כְּתִיב וְנִתֵּן בַּמַּיִם, אֶלֶּא אֶל הַמַּיִם, מִשְׁמַע שְׂלֵא יִהֵא נִבְלַע
בְּתוֹכָן :

פרק ב - משנה ג

מֵאִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אוֹתָךְ וְגו'. הַנִּקִּי. שֶׁהוּ קָלְלוֹת הַבָּאוֹת מִחֲמַת בְּרָכוֹת,
דְּמִשְׁמַע הָאֵם אִם שָׁכַב לֹא תִנְקִי **[ה]** : וְאֵינוֹ כּוֹתֵב וְהַשְּׁבִיעַ הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה
וְגו'. שְׂאִין זֶה אֶלֶּא מִצְוָה עַל הַכֹּהֵן לְהַשְּׁבִיעָה : וְלֹא הִיָּה כּוֹתֵב וְאָמְרָה
הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן. שְׂאֵינוֹ אֶלֶּא קִבְּלָהּ שֶׁהָאִשָּׁה מְקַבֶּלֶת עָלֶיהָ הָאֱלוֹת. וְיִלְיָף
לָהּ מִדְּכְתִיב הָאֱלוֹת הָאֵלֶּה. הָאֱלוֹת, לְרַבּוֹת קָלְלוֹת הַבָּאוֹת מִחֲמַת בְּרָכוֹת
[ו]. הָאֵלֶּה, לְמַעוּטֵי צְנֵאוֹת וְקִבְּלוֹת : רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֵינוֹ מִפְּסִיק.
מִשֶּׁהִתְחִיל אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אוֹתָךְ עַד אָמֵן אָמֵן. וְכוֹתֵב צְנֵאוֹת דְּוְהַשְּׁבִיעַ
הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה וְקִבְּלוֹת דְּוְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן, דְּדָרִישׁ אֶת, לְרַבּוֹת
צְנֵאוֹת וְקִבְּלוֹת : רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל עֲצָמוֹ אֵינוֹ כּוֹתֵב. כְּלוּמַר הִיָּה זֶהִיר
בְּעֲצָמוֹ שְׂלֵא לְכַתֵּב אֶלֶּא אֱלוֹת בְּלִבָּד, וְלֹא קָלְלוֹת הַבָּאוֹת מִחֲמַת בְּרָכוֹת,
וְלֹא צְנֵאוֹת, וְלֹא קִבְּלוֹת. דְּדָרִישׁ הָאֱלוֹת וְלֹא קָלְלוֹת הַבָּאוֹת מִחֲמַת
בְּרָכוֹת. הָאֵלֶּה, לְמַעוּטֵי צְנֵאוֹת וְקִבְּלוֹת :

פרק ב - משנה ד

לוּחַ. שֶׁל עֵץ : נִיר. שֶׁל עֲשָׂבִים שְׂכּוֹתְשִׁים אוֹתָם **[ז]** וְעוֹשִׂים כְּמִין עוֹר :
דְּפִתְרָא. עוֹר שְׂאֵינוֹ מְעַבֵּד כָּל צָרְכוֹ, דְּמַלִּיחַ וְקַמִּיחַ וְלֹא עֲפִיץ **[ח]** : בְּסַפְרָא.
בְּקֶלֶף : קוּמוֹס. שְׂרָף הָאֵילָן, וּמִתִּיכּוֹ בְּמַיִם : קִנְקִנְתוֹם. אִירְמִנִּיט. וּבְלַעֲיִז
וּדְרִאוּ"לוֹ : וְלֹא בְּכָל דְּבַר שֶׁהוּא רוּשָׁם. וְנִבְלַע בְּקֶלֶף וְאֵינוֹ יָכוֹל לְמַחוֹת,
דְּקוּמוֹס וְקִנְקִנְתוֹם עֲבָדֵי רִשָּׁם :

פרק ב - משנה ה

אָמֵן שְׁלֵא שְׁטִיתִי אַרוּסָה וְנִשְׂוָאָה. עַל יְדֵי גִלְגּוּל שְׁבוּעָה הוּא מְגַלְגֵּל עָלַיָּה זְנוּת שֶׁל אַרוּסִין, וְאָף עַל פִּי שְׁלֵא הָיָה בּוֹ בְּקִנּוּי וּסְתִירָה. וּמִכָּאן לְגִלְגּוּל שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה: **שׁוֹמֵרֵת יָבָם וּכְנוּסָה**. וְאִם הִיָּתָה יְבָמְתוֹ וּכְנוּסָה, וְקָנָא לָהּ וְנִסְתַּרָה, מְגַלְגֵּל עָלַיָּה טְמֵאָה שְׁנִטְמֵאָה כְּשֶׁהִיא שׁוֹמֵרֵת יָבָם. וּמִתְנִיתִין רַבֵּי עֲקִיבָא הִיא דְאָמַר שׁוֹמֵרֵת יָבָם עָרוּהּ. וְאִינָה הִלְכָה, אֲלָא שׁוֹמֵרֵת יָבָם שְׁזָנְתָה מִתְּרַת לִיָּבָם, לְפִיכָד אֵינוֹ מִתְּנָה עָלֶיהָ אִם זָנְתָה שׁוֹמֵרֵת יָבָם: **אָמֵן שְׁלֵא נְטִמְאֵתִי וְכוּ'**. פְּרוּשֵׁי קִמְפֵּרֵשׁ לְאָמֵן עַל הָאֵלָה אָמֵן עַל הַשְּׁבוּעָה דְתַנִּינָן לְעִיל. וְהַכִּי קֵאָמַר, אָמֵן שְׁלֵא נְטִמְאֵתִי הוּא אָמֵן עַל הַשְּׁבוּעָה שְׁהַשְּׁבִיעָה הִכְהִין מִשְּׁבִיעַ אֲנִי עֲלֶיךָ שְׁלֵא נְטִמְאֵת: **וְאִם נְטִמְאֵתִי יָבֵאוּ בִּי**. הֵינּוּ קְבֻלָּת אֵלָה, שְׁאָמַר לָהּ הִכְהִין וְאִם נְטִמְאֵת יָבֵאוּ בְּךָ כָּל הַקְּלָלוֹת הַלְלוּ: **אָמֵן שְׁלֵא אֶטְמֵא**. שְׂאִם תִּטְמֵא לְאַחַר זְמַן מִיָּם מְעַרְעָרִים אוֹתָהּ **[יא]**. וְאִין הִלְכָה כְּרַבֵּי מֵאִיר:

פרק ב - משנה ו

ולא משנתגרשה [יב]. שְׂאִם זָנְתָה לְאַחַר שְׁגֵרְשָׁה וְחָזַר וְהִחְזִירָה וְקָנָא לָהּ וְנִסְתַּרָה, אִין הַמֵּיִם בּוֹדְקִים עַל זְנוּת שְׁלֵאֲחַר גְּרוּשִׁין, דְּגְרוּשָׁה שְׁזָנְתָה מִתְּרַת לְחָזַר לְבַעֲלָהּ, דְּבִקְדוּשִׁין תֵּלָה רַחֲמָנָא הָאֲסוּר, לֹא בְּבִיָּאָה, דְּכַתִּיב (דְּבָרִים כד) וְנִצָּאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהִיָּתָה לְאִישׁ אַחַר. לְפִיכָד, נִתְקַדְּשָׁה לְאִישׁ אַחַר, אָף עַל פִּי שְׁלֵא נְבַעֲלָה, אֲסוּרָה לְחָזַר לְבַעֲלָהּ. וְאִם נְבַעֲלָה בְּלֹא קְדוּשִׁין, מִתְּרַת לְחָזַר לְבַעֲלָהּ:

פרק ג

פרק ג - משנה א

הָיָה נוֹטֵל. בַּעֲלָה אֶת הַמְּנֻחָה, שְׂאִין מְצוֹת כְּהֵנָּה בְּמִנְחוֹת אֲלָא מִקְּמִיָּצָה וְאֵילָךְ. וְהַגְּשָׁה נְמִי תַחֲלַת קְמִיָּצָה הִיא, שְׂאִין זָר קָרֵב לְמִזְבֵּחַ. אֲבָל קְדוּשִׁי כָּלִי וְיִצִּיקָה וּבִלְיָהּ, בְּמִנְחוֹת הַטְּעוּנוֹת שְׂמֹן, כְּשֶׁר בָּזָר: **וְנוֹתְנָה עַל יָדָהּ**.

לְהַנִּיף: וְכֵהֵן מִנִּיחַ יָדוֹ תַּחְתֵּיהָ. שְׁנֵאמַר בְּשִׁלְמִים (ויקרא ז) יָדָיו תִּבְיָאָנָה, וְנֵאמַר בְּמִנְחַת סוּטָה (במדבר ה) וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה, מֵהַ בְּשִׁלְמִים כֹּהֵן מִנִּיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד הַבְּעָלִים וּמִנִּיף, כִּדְ בְּמִנְחַת סוּטָה כֹּהֵן מִנִּיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד הָאִשָּׁה [א] וּמִנִּיף:

פרק ג - משנה ב

והגיש. לְקָרוֹן מֵעֶרְבִית דְּרוּמִית: וְהִשָּׂאָר נֹאכַל לַכֹּהֲנִים. שְׁכַל הַנִּקְמָצוֹת שְׁגִרֵיהֶן נֹאכְלִים: הִיָּה מִשְׁקָה וְאַחַר כֵּן מִקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ. תִּלְתָּא קְרָאִי כְּתִיבִי. וְהִשְׁקָה קָמָא, וְאַחַר יִשְׁקָה, וְהִשְׁקָה בְּתָרָא. וְהִשְׁקָה קָמָא, לְגוּפִיָּה, שְׁמִשְׁקָה אַחַר שְׁנִמְחָקָה הַמְּגֵלָה קֹדֶם הַקְּטָרֶת הַמִּנְחָה. וְאַחַר יִשְׁקָה, אָף עַל גַּב דְּמִשְׁמַע דְּוִקָא, עַל כְּרַחֲדָא מִקְרָא הָאִמּוּר רֵאשׁוֹן נְדָרָשׁ לְגוּפוֹ, וּמִקְרָאוֹת יִתְרוֹת הָאִמּוּרוֹת אַחֲרָיו נִתְּנוּ לְדָרָשׁ, הַלְכָּדָא וְאַחַר יִשְׁקָה אָף עַל פִּי שְׁנִכְתַּב אַחַר הַקְּטָרֶת הַמִּנְחָה אַקְדָּם הַקְּטָרָה קָאִי, וְאַמְחִיקָה הַכְּתוּבָה לְמַעַלָּה קָאִי, וְקָאִמַר דָּאִם לֹא נִמְחָקָה יָפָה וְעַדִּין רְשׁוּמָן שֶׁל אוֹתִיּוֹת נִכְרָ לֹא יִשְׁקֶנָה [ג]. וְהִשְׁקָה בְּתָרָא, לְאַשְׁמוּעֵינָן שְׂאִם נִמְחָקָה הַמְּגֵלָה וְאַמְרָה אִינִי שׁוֹתָה, מְעַרְעָרִים אוֹתָהּ וּמִשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כְּרַחָה: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר מִקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַחַר כֵּן מִשְׁקָה. עַל כְּרַחֲדָא וְאַחַר יִשְׁקָה דְּוִקָא הוּא וְדְּוִקָא כְּתִיבִיהָ לְאַחַר הַקְּטָרָה. וְהִשְׁקָה קָמָא, שְׂאִם בְּדִיעְבַּד הִשְׁקָה וְאַחַר כֵּן הַקְּרִיב מִנְחָתָהּ, כְּשִׁרָה. וְהִשְׁקָה בְּתָרָא, שְׂאִם נִמְחָקָה הַמְּגֵלָה וְאַמְרָה אִינִי שׁוֹתָה, מְעַרְעָרִין אוֹתָהּ וּמִשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כְּרַחָה. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן:

פרק ג - משנה ג

מגלתה נגנזת. בְּצַד הַהֵיכָל: וּמִנְחָתָהּ מִתְּפַזְזֶת עַל הַדָּשָׁן. וְנִשְׂרָפָת עַל בֵּית הַדָּשָׁן שֶׁהִיא בְּעֶזְרָה שְׁשׁוּרְפִים שָׁם פְּסוּלֵי קִדְשֵׁי קִדְשִׁים, דְּהוּאִיל וְקִדְשָׁה בְּכָלִי שָׁרֵת טְעוּנָה שְׂרָפָה בְּעֶזְרָה [ו]: וְאִין מְגֵלָתָה כְּשִׁרָה לְהִשְׁקוֹת [בָּה] סוּטָה אַחֲרָת. דְּבַעֲיָנָן כְּתִיבָה לְשִׁמָּה, דְּכִתִּיב (שם) וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן, כָּל עֲשִׂיתָה לְשִׁמָּה: הַמִּים נִשְׁפָּכִין. דְּכִינּוֹן דְּאַמְרָה טְמֵאָה אִנִּי, בְּדוּקָה וְעוֹמְדָת הִיא. וּמִים הַמְּרִים לֹא נִתְּנוּ אֶלָּא לְבָרֵר בְּהֵם אֶת הַסֶּפֶק: מְעַרְעָרִים אוֹתָהּ. דְּדִלְמָא טְהוּרָה הִיא, וּמְחַמַּת בְּעִיתוּתָא קְאָמְרָה [ח]:

אינה מספקת לשמות וכו'. בגמרא מוכיח דמתניתין רבי עקיבא היא דסבר כרבי שמעון {ט} דאמר מקריב מנחתה ואחר כך משקה אותה, דכמה דלא קרבה מנחתה לא בדקי לה מיא, דכתיב (במדבר ה) מנחת זכרון מזכרת עון: מתמלאת גידין. מתוך שבשרה נפוח נראית כמלאה גידים: שלא תטמא את העזרה. לא מטמאת מת קאמר, אלא שלא תפרס נדה {י} ותטמא שער נקנור ועזרת נשים שתצא דרך שם, שנדה וזבה אסורין לכנס בהר הבית {יא}. אבל המת עצמו מתר להכניסו להר הבית ולשער נקנור, שלא נתקדשו בקדשת העזרה {יב}: יש לה זכות וכו'. בגמרא מפרש דזכות דתורה הוא דתולה לה, שהוליקה בניה לבית הספר והמתנינה לבעלה שיצא חוץ לעיר לעסק בתורה {יג}: פאלו מלמדה תפלות. חבור משכב אנשים {יד}. שמתוך התורה היא מבינה ערמימות ועושה דבריה בהצנע. כדכתיב (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה {יח}: רוצה אשה בקב. לזון מזונות מעטים, ויהא תשמיש מצוי לה: מתשעה קבין ופרישות. לפרש מן התשמיש, הלכך אין טוב שתלמד תורה: חסיד שוטה. מפרש בגמרא כגון דטבעה אשה בנהר ואמר לאו אורח ארעא לאסתכולי באתתא ולאצולה: רשע ערום. כגון המטעים דבריו לדון קדם שיבא בעל דין חברו. ומשנפתחו בלב הדין שערי זכות לדברי זה, קשה לסלקו, והרי רשעתו וערמתו של זה שעבר על לא תשא שמע שוא (שמות כג): ואשה פרושה. כגון אשה כשפנית שהיתה עוצרת רחם הנשים היולדות בכשפיה, ובשעה שהיתה היולדת מקשה בלדתה היתה אומרת אלך ואתפלל אולי תקבל תפלת, וסותרת כשפיה ויולדת: ומכות פרושים. שמכה עצמו להראות שהוא ענו וצנוע {יט}, כגון שמהלך עקב בצד גדל ואינו מרים רגלו מן הארץ ומתוך כך מנקף אצבעותיו באבנים, והוא שנקרא בגמרא פרוש נקפי. או מי שעושה עצמו כעוץ עיניו שלא להסתכל בנשים, ומתוך כך מכה ראשו בכתל ויוצא ממנו דם, והוא הנקרא פרוש קוזאי, כלומר שמקיז דם מראשו מחמת פרישותו: הרי אלו מכלי עולם. שרוצים להראות לבריות שהם חסידים, ואין תוכם כפרים:

מדה אה אתה את המים. מחסר ומחשיך. הגון החסר נקרא דהה בלשון

משנה : מתנונה והולכת. נחלית והולכת : והולכת :

פרק ג - משנה ו

נטמאת מנחתה עד שלא קדשה בכלי הרי היא ככל המנחות. שנטמאו עד שלא קדשו בכלי : ותפדה. ותצא לחליו, ומן המעות יקנה אחרת : ותשרף. שקדשה קדשת הגוף ואינה יוצאה עוד לחליו : וכל הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות. ואפלו קרב קמץ כהלכתו ולא נטמאת, נשרפים שגריה על בית הדשן ואינו נאכלים, מפני שיש לפהו בעלה חלק בה, שמשלו היא באה, והתורה אמרה (ויקרא ו) וכל מנחת פהו כליל תהיה לא תאכל, ואין פלה כליל מפני שיש לה חלק בה שלכפרתה היא באה, הא כיצד, הקמץ קרב בעצמו והשירים קרבין בעצמן [כג] :

פרק ג - משנה ז

וכהנת שנשאת לישראל. בת פהו : מנחתה נאכלת. דכל מנחת פהו כליל תהיה פתיב, פהו ולא כהנת. וכן כהנת אלמנה וגרושה שהביאה מנחת נדבה, נאכלת [כד] : כהנת מתחללת. מן התרומה ומן הכהנה, אם נבעלה לפסולים [כה] שוב אינה חוזרת לכשרותה לעולם : פהו אינו מתחלל. אם נשא גרושה חלה או זונה, אלא כל זמן שהוא עמה הוא פסול לעבודה [כו], משגרשה חוזר להכשרו, דכתיב (שם כא) ולא יחלל זרעו, זרעו חלל, והוא אינו חלל : כהנת מטמאה למתים. דכתיב (שם) בני אהרן, ולא בנות אהרן : ואין כהנת אוכלת בקדשי קדשים. דחטאת ואשם ומנחה בכולהו כתיב (שם ו) כל זכר בבני אהרן [כז] יאכלנו :

פרק ג - משנה ח

האיש פורע ופורם. כשהוא מנגע פורע את ראשו ופורם את בגדיו, דכתיב (שם ג) איש צרוע הוא וכו', איש פורע ופורם, ואין אשה פורעת ופורמת :

הָאִישׁ מִדִּיר בְּנוֹ בְּנֵזִיר. בְּנוֹ קָטָן. וְחָלָה נְזִירָתוֹ עָלָיו וְאָפְלוּ לְכַשְׁיִגְדֵּל **[כט]**. וְזוֹ הַלְכָה הִיא בְּנֵזִיר, וְאִין לָהּ סִמְךָ מִן הַתּוֹרָה: **הָאִישׁ מְגַלַּח עַל נְזִירוֹת אָבִיו**. אִם נָדַר אָבִיו בְּנֵזִירוֹת וְהִפְרִישׁ קְרִבְנוֹתָיו וּמֵת וְהָיָה בְּנוֹ נְזִיר, אוֹ שְׁנָדַר בְּנֵזִירוֹת לְאַחַר מֵיתַת אָבִיו, הָרִי הֵבֵן מְגַלַּח בְּיוֹם מְלֵאת וּמְבִיא קְרִבְנוֹת שֶׁהִפְרִישׁ אָבִיו. וְגַם זֶה הַלְכָה וְאִין לָהּ סִמְךָ: **הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בְּתוּ**. מְקַבֵּל קְדוּשֵׁי בְּתוֹ קִטְנָה **[לכ]** שֶׁלֹּא מִדְּעֻתָהּ, דְּכָתִיב (דְּבָרִים כב) אֶת בְּתִי נִתְתִּי לְאִישׁ הַזֶּה: **הָאִישׁ נִסְקַל עָרֹם**. דְּכָתִיב (וַיִּקְרָא כד) וַרְגָמוּ אוֹתוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר אוֹתוֹ וְלֹא אוֹתָהּ, דְּהָא כָּתִיב (דְּבָרִים יז) וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא, אֲלֵא אוֹתוֹ בְּלֹא כְּסוּתוֹ אֲבָל אוֹתָהּ בְּכְסוּתָהּ **[לד]**: **הָאִישׁ נִתְלָה**. דְּכָתִיב (שָׁם כא) וְתִלִּית אוֹתוֹ עַל עֵץ, אוֹתוֹ וְלֹא אוֹתָהּ: **הָאִישׁ נִמְכָּר בְּגִנְבָתוֹ**. דְּכָתִיב (שְׁמוֹת כב) וְנִמְכָּר בְּגִנְבָתוֹ, וְלֹא בְּגִנְבָתָהּ:

ד

פרק

א

משנה

-

ד

פרק

אָרוּסָה וְשׂוֹמֶרֶת יָבִם. אָרוּסָה שֶׁקָּנָא לָהּ אָרוּס וְשׂוֹמֶרֶת יָבִם שֶׁקָּנָא לָהּ יָבִם: **לֹא שׂוֹתוֹת**. דִּמְעֻטִּינְהוּ קָרָא: **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה**. שֶׁהִיא גְרָמָה לְאַסֹּר עֲצָמָה עָלָיו, שֶׁנִּסְתְּרָה אַחַר קְנוּי, דְּמִקְנוּי וְאַסֹּר לֹא אִמְעִיט, דְּכָתִיב (בְּמִדְבָּר ה) דִּבְרַ אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כּוֹי, לְרַבּוֹת אָרוּסָה וְשׂוֹמֶרֶת יָבִם לְקְנוּי **[א]**: **תַּחַת אִשָּׁה**. בְּיוֹשֶׁבֶת תַּחַתָּיו הַכְּתוּב מִדְּבַר: **נִתְיָנָה**. מִן הַגְּבֻעוֹנִים. וְאַסוּרִים לְבֹא בְּקֶהֱל: **לֹא שׂוֹתוֹת**. דְּלֹא נֶאֱמְרָה פְּרָשָׁה אֲלֵא בְּרֵאוּיָהּ לְקִימָה **[ג]**, דְּכָתִיב (שָׁם) כִּי תִשְׁטָה אִשְׁתּוֹ, בְּרֵאוּיָהּ לְאִישׁוֹת הַכְּתוּב מִדְּבַר, פְּרָט לְאַלְמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל וְכוּי: **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה**. וְאַף עַל גַּב דְּשֶׁאֵר אֲלֻמְנוֹת לְכַהֵן גְּדוֹל גּוֹבוֹת כְּתֻבָתָן כְּדִאֲמַרְיָן בְּכְתֻבּוֹת [ק: וְכֵן בִּיבְמוֹת פד], זֶה אִין לָהּ כְּתֻבָּה, שֶׁסְּתִירָתָה גְרָמָה לָהּ:

ב

משנה

-

ד

פרק

אמר בעלה איני משקה ושבעלה בא עליה בדרך. שהוא גורם לה שלא תשתה, נוטלת כתבתה: מתו בעליהו. של כל סוטות הראויות לשתות, ולא הספיקו להשקותן עד שמתו: בית שמאי אומרים נוטלות כתבה. דשטר העומד לגבות כגבוי דמי [ד]: ולא שותות. דכתוב (שם) והביא האיש את אשתו: ובית הלל אומרים לא שותות ולא נוטלות כתבתן. כלומר מתוך שלא שותות אין נוטלות כתבתן, דשטר העומד לגבות לאו כגבוי דמי:

פרק ד - משנה ג

מעברת חברו. שמת או גרשה והניחה מעברת או מניקה. ואסרוה חכמים לנשא עד שיהיה הולד בן שתי שנים. והלך זה ונשאה קדם הזמן, וקנא לה ונסתרה: לא שותה. שהרי אינה ראויה לקימה, דסבירא ליה לרבי מאיר הנושא מעברת חברו או מינקת חברו יוציא ולא יחזיר עולמית. ואין הלכה כרבי מאיר: יכול הוא להפרישה. עד עשרים וארבעה חדשים ולהחזירה, הלכך ראויה לאישות קרינא בה: אילונית. דוכרניתא דלא ילדה: ושאינה ראויה לילד. ששתתה כוס עקרין. ואסור לקימן למי שאין לו בנים: רבי אליעזר אומר יכול הוא לשא אשה אחרת. ויהיה מתר לקים את זאת, הלכך ראויה לאישות היא. ואין הלכה כרבי אליעזר:

פרק ד - משנה ד

אשת כהן שותה ומתרת לבעלה. אם נמצאת נקייה. דמהו דתימא הואיל ואשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה, נחוש לה שפא נאנסה ולכך לא בדקוה המים, קא משמע לן [ז]: אשת סריס שותה. דלא תימא מבליעדי אישך אמר רחמנא, והאי לאו בר הכי הוא, קא משמע לן [ט]: על ידי כל העריות מקנאים. אם קנא לה מאביה או מאחיה ומאחד מכל עריות, ונסתרה, הוי קנוי ונאסרת עליו ושותה. דלא תימא נטמאה נטמאה שתי פעמים, אחד לבעל ואחד לבועל, היכא דמתסרא עליה בהאי זנות, לאפוקי הא דאסירא עליה וקימא אימא לא, קא משמע לן [י]: חוץ מן הקטן. פחות מכן תשע שנים ויום אחד, שאין ביאתו ביאה, כך פרש רמב"ם [יא]. ולי נראה קטן פחות מכן שלש עשרה שנה ויום אחד ולא הביא סימנים, דכתוב (במדבר ה) ושכב איש אותה, איש ולא קטן: וממי

פרק

ד

משנה

ה

אֵלוּ שְׂבִית דִּין מְקַנְאִין לָהֶם. אִם רוֹאִים אוֹתָם שְׂמַתְנַהְגוֹת בְּפְרִיצוֹת: וְלֹא לְהַשְׁקוֹתָהּ אֶמְרוּ. דְּהָא בְּעֵינָן וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת אֲשֶׁתוֹ, וְלִיכָא. וּבְעֵלָה נְמִי לְכַשְׁבָּא אֵינוּ יָכוֹל לְהַשְׁקוֹתָהּ בְּקִנּוּי זֶה, דְּבְעֵינָן וְקִנְאָ וְהִבִּיא. וְרַבִּי יוֹסִי לֹא בְּעֵי וְקִנְאָ וְהִבִּיא. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי. וְסוּמָא אֵינוּ מְשַׁקָּה אֶת אֲשֶׁתוֹ, שְׂנַאֲמַר (שס) מְעִינִי אִישָׁהּ. וּמִמָּה שְׂנַאֲמַר (שס) אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ, לְמַדְנִי שְׂכָל הַמוֹנֵעַ הַבְּעַל מְלַהֲשָׁקוֹת מוֹנֵעַ הָאִשָּׁה מִלְשָׁתוֹת אִם הִיא אוֹתוֹ הַדְּבָר בְּאִשָּׁה, לְפִיכָד אִם הִיְתָה הִיא סוּמָא אֵינָה שׁוֹתָה [יג]. וְאִם הִיְתָה חֲגֵרֶת אֵינָה שׁוֹתָה, שְׂנַאֲמַר (שס) וְהֶעֱמִיד אוֹתָהּ הַכֹּהֵן. וְכֵן אִם הִיְתָה גְדָמַת, שְׂנַאֲמַר (שס) וְנָתַן עַל כַּפֶּיהָ. אוֹ אֶלְמַת, דְּבְעֵינָן וְאֶמְרָה הָאִשָּׁה. וְכֵן אִם הִיא הַבְּעַל חֲגֵר אוֹ גְדָם אוֹ אֵלֶם אֵינוּ מְשַׁקָּה מִדְּכַתִּיב אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה כְּדָאֲמַרן:

פרק

ה

פרק

ה

משנה

א

כָּד בּוֹדְקִים אוֹתוֹ. אֶת הַבוֹעֵל [א]: וּבָאוּ וּבָאוּ. שְׁנִיָּהֶם בְּיָיִו יִתְרָא לְדַרְשָׁא [ב]: נְטֻמָּאָה וְנְטֻמָּאָה. וְיָיִו יִתְרָא דְּבִנְטֻמָּאָה שְׁנִיָּה לְדַרְשָׁא: רַבִּי אוֹמַר שְׁנֵי פְעָמִים וְכוּ'. רַבִּי לֹא דְרִישׁ וְיָיִו יִתְרָה כְּרַבִּי עֶקִיבָא אֶלָּא רַבּוּי דְקָרְאִי קָא דְרִישׁ, בֵּין בּוֹבָאוּ וּבָאוּ, בֵּין בְּנְטֻמָּאָה בְּנְטֻמָּאָה:

פרק ה - משנה ב

בו ביום דרש. כל היכי דתנינן בו ביום, ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה לנשיאות, שנתרבו התלמידים, שנתנו רשות לכל לפנס. ומשום דהך דרשה דנטמאה ונטמאה נמי בו ביום נדרשה, נקטינהו לכל הנך הקא: **פלי חרס.** הוא ראשון, שנטמא מן השרץ שהוא אב. והאכל שבתוכו שני, שטמאו הפלי: **אינו אומר טמא.** כל אשר בתוכו טמא. אלא יטמא, למדרש ביה נמי יטמא, שטמא את אחרים: **למד על כפר שני.** להכי נקט כפר, לפי שהוא מצוי בתנור: **שטמא את השלישי.** ואפלו בחליון. דקרא סתמא כתיב: **דור אחר.** מן העתידים לבא. שיטהר את השלישי, ואף בתרומה, שאין לו מקרא מן התורה: **והרי עקיבא תלמידך מביא לו ראיה מן המקרא שהוא טמא.** אף בחליון. ואין הלכה כרבי עקיבא, דאין שני עושה שלישי בחליון, אלא בתרומה:

פרק ה - משנה ג

מגרש. רחבה פנויה מזריעה ומאילנות לנוי העיר: **ואלפים.** לא הזכר לתתם ללוים, ולא נאמרו אלא ליציאת תחום שבת: **שדות וכרמים.** ואלפים סביב נתנו ללוים. מהם הניחו אסף סביב העיר למגרש, והשארו **(ו)** שדות וכרמים. והלכה כרבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי, שבתחום אלפים אמה דרבנן: **(ז)**:

פרק ה - משנה ד

שאין תלמוד לומר לאמר. שאין דומה לשאר לאמר שבתורה, שהשכינה מדברת למשה לאמר הדבור לישראל, אבל כאן אין לומר כן: **פקורין את ההלל.** ראשי פרקים בלבד היו עונים אחריו **(ח)**:

פרק ה - משנה ה

מֵאֲהָבָה. שְׁאַהֲבֵב אֶת הַמְּקוֹם: **שְׂקוּל**. מְשַׁקְלוּ שָׁוָה, אֵינּוּ מְכָרִיעַ לְכָאן וּלְכָאן. יֵשׁ לוֹ הַפְּתוּב בְּוִי"ו וּמְשַׁמְעוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הִיָּה לֹא בְּאֶלְיָי. וְיֵשׁ לֹא בְּאֶלְיָי וּמְשַׁמְעוֹתוֹ כְּאֵלוֹ פְּתוּב בְּוִי"ו **[יא]**. הֵן יִקְטְלֵנִי, הֲלֹא הוּא הוֹרְגֵנִי, לֹא אֶיִחַל לוֹ עוֹד. אוֹ לוֹ אֲנִי מִיִּחַל: **מִיִּרְאָה**. מִדְּאֲגַת פְּרַעְנוֹת שְׁלֹא תִבָּא עָלָיו: **יִרָא אֱלֹהִים**. וְלֹא אוֹהֵב אֱלֹהִים:

פרק ו

פרק ו - משנה א

מִי שֶׁקָּנָא לְאִשְׁתּוֹ וְנִסְתְּרָה אֶפְלוֹ שָׁמַע מְעוֹף הַפּוֹרְחַ. שְׁנִסְתְּרָה: יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְטַעְמִיָּה דְּאָמַר בְּפֶרֶק קַמָּא סְתִירָה לֹא בַּעֲיָא עֲדוּת, וְאֶפְלוֹ עֶבֶד וְאֶפְלוֹ שְׁפָחָה נְאֻמָּנִים, דְּהֵינּוּ נְמִי כְּעוֹף הַפּוֹרְחַ, דְּאִתְקַשׁ סְתִירָה לְטַמְאָה דְּכֻלְהוּ מְהִימוּנֵי בָּהּ, הֲלִכְדָּ נְאֻסְרָה עָלָיו. וְאִם אֵינּוּ רוֹצֵה לְהַשְׁקוּתָהּ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה: **רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר עַד שִׁישְׂאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ מוֹזְרוֹת בְּלִבָּנָה**. נְשִׁים הַטּוֹוֹת לְאוֹר הַלְּבָנָה **[ג]**. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְטַעְמִיָּה דְּאָמַר מְשַׁקָּה עַל פִּי שְׁנַיִם. מִיָּהוּ מְשִׁישְׂאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ מוֹזְרוֹת בְּלִבָּנָה בְּפָרִיצוּתָהּ מְכַעַר הַדְּבָר וְתִצָּא, דְּהָא אֶפְלוֹ מִיָּא תּוֹ לֹא בְּדָקִי לָהּ כְּדִתְנִיָּא בְּפֶרֶק קַמָּא. וְטַהוֹרָה הִיא. וְלֹא שִׁישְׂאוּ וְיִתְּנוּ בָּהּ מוֹזְרוֹת בְּלִבָּנָה. וְהֲלִכְהָ כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

פרק ו - משנה ב

אֲנִי רְאִיתִיהָ שְׁנִטְמָאת. בְּאוֹתָהּ סְתִירָה, שְׁהִיא עַל פִּי עֲדִים לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אוֹ עַל פִּי עוֹף הַפּוֹרְחַ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **לֹא הִיָּתָה שׁוֹתָה**. דְּעַד אַחַד נְאֻמָּן בָּהּ אִף לְהַפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ, שְׁרַגְלִים לְדָבָר **[ד]**: **אִף לְפִסְלָה מִכְּתֻבָּתָהּ**. שְׁלֹא תִשְׁתָּה וְלֹא תִטַּל כְּתֻבָּתָהּ: **יְבַמְתָּה**. אִשְׁתּוֹ אַחִי בַּעֲלָהּ: **וּבַת בַּעֲלָהּ**. מֵאִשָּׁה

אחרת: **הרי אלו נאמנות**. לעדות זו, אף על פי שהן פסולות לכל שאר עדות שהיא לרעתה, לפי שהתורה האמינה כל עדות שיש בה. ומיהו לא לפסלה מכתבתה, הואיל ושונאות אותה, אלא שלא תשתה:

פרק ו - משנה ג

שהיה בדין. שלא יהא נאמן בה עד אחד, אם לא מגזרת הכתוב: **עדות הראשונה**. סתירה: **שאינ אוסרתה אסור עולם**. אלא עד שתשתה: **אינה מתקימת בפחות משנים**. כדבעינן למימר מגזרה שנה, ורבי יהושע היא: **עדות האחרונה**. טמאה: **כל עדות שיש בה**. נאמן בה, דכתיב ועד אין בה, וכל עד האמור בתורה סתם אינו אלא שנים, מדאצטריך קרא לומר (דברים ט) לא יקום עד אחד באיש, שמע מנה דעד שנים במשמע, עד שיפרט לך הכתוב אחד. והכי קאמר קרא, תרי לית בה אלא חד, וקאמר והיא לא נתפסה, לאוסרה **(ה)**, אלמא עד אחד מהימן:

פרק ו - משנה ד

עד אומר נטמאת ועד אומר לא נטמאת. אוקי חד להדי חד, והרי היא בספקה ושותה. ודוקא כי אתו בהדי הדדי, אבל בזה אחר זה, כשאמר הראשון נטמאת, הוי מהימן כבתרי **(ז)**, והשני האומר לא נטמאת הוי ליה חד, ואין דבריו של אחד במקום שנים: **ושנים אומרים לא נטמאת**. כלומר לא נטמאת בפניך, שכשפאת ומצאת שנסתרו יחד גם אנו היינו עמד ובפנינו לא נטמאת **(ח)**, הרי נסתלק העד ובטלו דבריו מפני השנים, והרי היא בספקה אם נטמאת קדם שבאו אלו ומצאום, ולפיכך שותה. ואשמועינן תנא בהני תרי בבי דמתניתין דבפסולי עדות הלך אחר רב דעות **(ט)** בין לקלא בין לחמרא, כלומר בין להשקותה בין שלא להשקותה:

פרק ז - משנה א

אלו נאמרין. פרשת סוטה. דכתיב [א] (במדבר ה) ואמר אל האשה, בכל לשון שהוא אומר [ב]: וודוי מעשר. בערתי הקדש מן הבית כו', אומר בכל לשון שירצה, דכתיב (דברים כו) ואמרת לפני ה' אלהיך, בכל לשון שאתה אומר [ג]: קריאת שמע. דכתיב (שם ו) שמע ישראל, בכל לשון שאתה שומע [ד]: ותפלה. צבור שמתפללין, מתפללין בכל לשון. אבל יחיד אינו מתפלל אלא בלשון הקדש [ו]: וברכת המזון. דכתיב (שם ח) וברכת, בכל לשון שאתה מברך [ז]: ושבעת העדות ושבעת הפקדון. בכל לשון שהשביעום ולא הודו, חגיבין. שבעת העדות ולפינן לה דכתיב בה (ויקרא ה) ושמעה קול אלה [ח], בכל לשון שאתה שומע. ושבעת הפקדון גמר תחטא תחטא [ט] משבעת העדות:

פרק ז - משנה ב

מקרא בכורים. שהיה קורא מארמי או בד אבי (דברים כו) עד סוף הפרשה: וחליצת יבמה. היא אומרת (שם כה) מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי, והוא אומר לא חפצתי לקחתה, ואחר החליצה אומרת ככה יעשה לאיש: ברכות וקללות. שאמרו ישראל בהר גרזים ובהר עיבל: ברכת כהנים. נשיאת כפים: ברכות כהן גדול. ביום הכפורים אחר עבודת היום שלפני ולפניו הוא קורא את הפרשה בתורה, ומברך שמנה ברכות המפרשות במתניתין: ופרשת המלך. היא פרשת הקהל, כדמפרש בסוף פרקין: ופרשת עגלה ערופה. (שם כא) דינו לא שפכו את הדם הזה, כפר לעמך ישראל וגו': פרשת משוח מלחמה. (שם כ) והיה כקרבכם וגו' שמע ישראל אתם קרבים היום וגו':

פרק ז - משנה ג

פִּיצַד. כְּמוֹ מַנִּין **[ז]**: וְלֵהֲלֹן הוּא אוֹמֵר. בְּבִרְכוֹת וּקְלָלוֹת שֶׁל הַר גֵּרְזִים: מָה עֲנִיָּה הָאֲמוּרָה לְהֵלֵן בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. דְּכַתִּיב (שם כז) וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם, וְכַתִּיב הִתְּם **[יא]** (שְׁמוֹת יט) וְהֶאֱלֵהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל, מָה לְהֵלֵן בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אָף כָּאן בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ:

פרק ז - משנה ד

וְעֲנִתָּה וְאָמַרְהָ כָּכָה. אֵינוֹ צָרִיךְ לְלַמְּדָה בְּגִזְרָה שְׁוָה, שְׁמַעְצָמָה הִיא לְלַמְּדָה, וְעֲנִתָּה וְאָמַרְהָ כָּכָה, כְּלִשׁוֹן הַזֶּה תֹּאמַר:

פרק ז - משנה ה

שֶׁבְּשׂוּמְרוֹן. אֶצֶל שׂוּמְרוֹן: מִכָּאן וּמִכָּאן. עַל הַהָרִים: בְּשִׁבְעִים לְשׁוֹן. בְּכַתֵּב שֶׁל שִׁבְעִים אַמּוֹת **[יח]**, וְכָל הַרוּצָה לְלַמְּדָה יָבֵא וְיִלְמַד. שֶׁלֹּא יִהְיֶה פֶתַח וְיִפֹּה לְאַמּוֹת לומר לא הִיָּה לָנוּ מִהֵיכָן לְלַמְּדָה: אֶת הָאֲבָנִים. סִתְרוּ אֶת הַמַּזְבֵּחַ לְאַחַר שֶׁהֶעֱלוּ הָעוֹלוֹת וְהַשְּׁלָמִים **[כא]**: וְלָנוּ בְּמִקְוֹמוֹ. בְּבֵית מְלוֹנָם בְּגִלְגָל, וְשֵׁם הַקִּיּוּמוֹ אֶת הָאֲבָנִים:

פרק ז - משנה ו

בְּמִדְיָנָה אוֹמֵר אוֹתָהּ שֶׁלֹּשׁ בְּרָכוֹת. שְׁמַפְסִיקִין הַכֹּהֲנִים בֵּין פְּסוּק לְפְסוּק, וְעוֹנִים הַצְּבוּר אָמֵן: וּבְמִקְדָּשׁ בְּרָכָה אַחַת. לְפִי שֶׁאֵין עוֹנִים אָמֵן בְּמִקְדָּשׁ וְאֵין כָּאן שׁוֹם הַפֶּסֶק **[כג]**: כְּכַתְּבוּ. בִּיּוֹ"ד הִ"א: בְּכַוְנוֹ. בְּאֵלֶיךָ דְלִ"ת. שֶׁאֵין מִזְכִּירִין הַשֵּׁם כְּכַתְּבוּ אֶלָּא בְּמִקְדָּשׁ בְּלִבָּד, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כ) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֵא אֵלֶיךָ וּבִרְכִיתִּיךָ, סֵרַס הַמִּקְרָא וְדַרְשָׁהוּ, בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָבֵא אֵלֶיךָ וּבִרְכִיתִּיךָ, דְּהֵינּוּ בְּמִקְדָּשׁ, שֶׁם אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי: כְּנִגְדַּת כְּתִיבָהּ. מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ נְשִׂיאַת כַּפַּיִם **[כד]**, דְּכַתִּיב וַיִּשָּׂא אֶהָרוֹן

את יְדֵיו אֶל הָעַם וַיְבָרְכֵם, וּכְתִיב (דְּבָרִים יח) הוּא וּבְנָיו כָּל הַיָּמִים **[כה]**, מֶה הוּא בְּנִשְׂאוֹת כַּפָּיִם, אִף בְּנֵיו בְּנִשְׂאוֹת כַּפָּיִם כָּל הַיָּמִים: **וּבַמִּקְדָּשׁ**. שְׂמֵבָרְכִים אֶת הָעַם בְּשֵׁם הַמִּפְרֵשׁ וּשְׂכִינָה לְמַעַל מִקְשָׁרֵי אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם, מְגִבִּיהֶם יָדֵיהֶם לְמַעַל מֵרֵאשִׁיחֵם: **שְׂאִין מִגְבִּיָּה יָדָיו לְמַעַל מִן הַצִּיץ**. מִפְּנֵי שֶׁהֵשֵׂם כְּתוּב בּוֹ. וְאִין הֵלְכָה כְּרָבִי יְהוּדָה:

ז

משנה

-

ז

פרק

בְּרָכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל. בְּיוֹם הַכַּפּוֹרִים, לְאַחַר שְׁפִלְתָּה עֲבוֹדַת הַיּוֹם קוֹרֵא בְּתוֹרָה וּמְבַרְךְ שְׂמִנָּה בְּרָכוֹת: **חֲזֵן הַכֹּהֲנֵסֶת**. שֶׁמֶשׁ הַכֹּהֲנֵסֶת שְׁטָרַח עַסְקֵי הַכֹּהֲנֵסֶת עָלָיו לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא לְהַפְשִׁיט אֶת הַתֵּבָה וּלְהַכִּין [הַכֵּל]: **רִאשׁ הַכֹּהֲנֵסֶת**. עַל פִּיו נְחַתְכִין דְּבָרֵי הַכֹּהֲנֵסֶת, מִי יִפְרֵס עַל שְׂמֶע, מִי יִפְטִיר בְּגִבֵּיא, מִי יֵרֵד לְפָנֵי הַתֵּבָה: **סָגֵן**. הַמּוֹכֵן תַּחַת כֹּהֵן גָּדוֹל. שֶׁאִם יֵאָרַע בּוֹ פְּסוּל יִשְׁמַשׁ תַּחֲתָיו: **וְהַסָּגֵן לִכְהֵן גָּדוֹל**. וְכָלֵן מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, דְּכְתִיב (מִשְׁלֵי יד) בָּרֵב עִם הַדֶּרֶת מְלָךְ: **וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל**. מִכָּל דְּיוֹשֵׁב הָיָה, שֶׁמַּע מִנָּה בְּעֶזְרַת נְשִׁים הָיָה קוֹרֵא. דְּאִי בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל קִימָא לֶן אִין יְשִׁיבָה בְּעֶזְרָה אֲלֵא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בְּלִבְד: **וְקוֹרֵא אַחֲרֵי מוֹת**. שֶׁהוּא מְסַדֵּר יוֹם הַכַּפּוֹרִים: **וְאָז בְּעֵשׂוֹר**. שֶׁבִּפְרֻשַׁת שוֹר אוֹ כֶּשֶׁב, דְּסְמוּכָה הִיא לְפְרֻשַׁת אַחֲרֵי מוֹת וְיִכּוֹל לְגַלֵּל סֵפֶר תּוֹרָה לְשֵׁם בְּעוֹד שֶׁהַמְתַּרְגֵּמֵן מִתְּרַגֵּם פְּסוּק אַחֲרוֹן שֶׁל פְּרֻשַׁת אַחֲרֵי מוֹת, וְאִין כָּאן שֶׁהוּא כְּדֵי שֵׁיפְסִיק הַמְתַּרְגֵּמֵן: **וְגוֹלֵל אֶת הַתּוֹרָה**. וְאִף עַל פִּי שֶׁעֲדוֹן לֹא קָרָא בְּעֵשׂוֹר שֶׁל חֲמֵשׁ הַפְּקוּדִים, יְקָרָא אוֹתָהּ עַל פֶּה וְלֹא יִגַּלֵּל סֵפֶר תּוֹרָה לְשֵׁם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רְחוּק וַיֵּשׁ שֶׁהוּא שֵׁיפְסִיק הַתְּרַגֵּמֵן וְאִיכָּא גְּנָאֵי לְצַבּוֹר. וּלְקָרוֹת בְּשַׁנֵּי סִפְרֵי תּוֹרָה אִי אֶפְשָׁר, לְפִי שְׂאִין אָדָם אֶחָד קוֹרֵא בְּשַׁנֵּי סִפְרֵי תּוֹרָה בְּצַבּוֹר, מִשּׁוּם פְּגַמוֹ שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה הָרֵאשׁוֹן: **יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁקְרִיתִי לְפָנֶיכֶם**. מֶה שְׂאֵנִי עֲתִיד לְקָרוֹת עוֹד עַל פֶּה, אֶל תְּאָמְרוּ שְׁחִסָּר מִן הַסֵּפֶר הַזֶּה לְכֶן אֵינִי גוֹלְלוֹ שָׁם. וְכֹל כֶּן לְמַה, שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לְעוֹלָה עַל סֵפֶר תּוֹרָה: **עַל הַתּוֹרָה**. בְּרָכָה שֶׁלְאַחֲרֶיהָ: **וְעַל הָעֲבוֹדָה**. רָצָה ה' אֱלֹהֵינוּ: **וְעַל הַהוֹדָיָה**. מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְךָ: **וְעַל מַחִילַת עוֹן**. אֵתָהּ בְּחֵרְתָנוּ, שְׂחוּתְם בָּהּ מְלָךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לְעוֹנוֹתֵינוּ: **וְעַל הַמִּקְדָּשׁ**. שֶׁתְּשַׁרְה שְׂכִינָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְחוּתְם בָּהּ בְּרוּךְ אֵתָהּ ה' שׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן: **וְעַל הַכְּהֻנִּים**. שֵׁיִקְבַּל קְרֻבְנוֹתֵיהֶם בְּרָצוֹן. וְחוּתְם בָּהּ מְקֻדְּשׁ הַכְּהֻנִּים: **וְעַל שְׂאֵר הַתַּפְּלָה**. שֵׁיִהוּ יִשְׂרָאֵל נוֹשְׁעֵינּוּ מֵאוֹיְבֵיהֶם. וְחוּתְם בָּהּ עֶמְּדֵי יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים יְשׁוּעָה בְּרוּךְ אֵתָהּ ה' שׁוֹמֵעַ תַּפְּלָה:

בְּשִׁמְיָנִי. בְּשָׁנָה שְׁמִינִית שֶׁל שְׁמִיטָה שְׁעֵבְרָה, שֶׁהִיא מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית זוֹ. בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, דִּכְתִּיב (דְּבָרִים לא) בְּחַג הַסִּכּוֹת, שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֶפְלוּ בְיוֹם טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חַג, תִּלְמוּד לומר שֶׁם בָּבֵא כָּל יִשְׂרָאֵל לְרֵאוֹת, מִתְחַלֵּת חֵל הַמוֹעֵד **[לא]**: **אֲגַרִּיפֹס הַמֶּלֶךְ.** מִזְרְעוּ שֶׁל הוֹרֹדוֹס הָיָה, וּבְיָמָיו נֶחְרַב בֵּית שֵׁנִי: **זָלְגוּ עֵינָיו דְּמַעוֹת.** שֶׁהִמְקָרָא הִזָּה פָּסְלוּ מִן הַמְּלָכוֹת: **אֲחִינוּ אֲתָה.** שְׂאֵמוּ מִיִּשְׂרָאֵל: **וְקוֹרָא מִתְחַלֵּת אֵלֶּה הַדְּבָרִים עַד שְׁמַע.** שְׁבִיבְאֲתַחְנוּ. וּמְחַבֵּר עִם פְּרָשַׁת שְׁמַע פְּרָשַׁת וְהָיָה אִם שְׁמַע, שְׁיֵשׁ בְּפְרָשַׁת שְׁמַע קְבֻלַּת מְלָכוֹת שְׁמִים וּבְפְרָשַׁת וְהָיָה אִם שְׁמַע קְבֻלַּת עַל מְצוֹת, וּמִדְּלַג, וְקוֹרָא עֵשֶׂר תַּעֲשֶׂר. וּמִשָּׁם מִדְּלַג וְקוֹרָא כִּי תִכְלָה לַעֲשֶׂר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא זָמַן אֲסִיף וּמִתְנֹת עֲנִיִּים **[לו]** וְהַפְּרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת. וְאֵף עַל פִּי שְׁפָרַשַׁת הַמֶּלֶךְ בֵּין עֵשֶׂר לְכִי תִכְלָה לַעֲשֶׂר הָיָה קוֹרָא אוֹתָם יַחַד **[לז]**, שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק בְּמַעֲשָׂרוֹת. וְאַחַר כֵּן בְּרָכוֹת וּקְלָלוֹת, שֶׁהֵן קְבֻלַּת גְּזָרוֹת וְעֲנָשִׁים שֶׁל תּוֹרָה. וְחוֹזֵר וְקוֹרָא פְּרָשַׁת הַמֶּלֶךְ **[לח]**, שׁוֹם תְּשִׁים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ:

מְשׁוּיחַ מִלְחָמָה. וְדָבָר אֵל הָעַם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. נֹאמֵר כָּאֵן (דְּבָרִים כ) וְדָבָר אֵל הָעַם, וְנֹאמֵר לְהֵלֵן (שְׁמוֹת יט) מִשָּׁה יַדְבֵּר **[ג]**, מֵה לְהֵלֵן בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אֵף כָּאֵן בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: **לְכָל כּוֹשֵׁל.** כָּל הַכוֹשְׁלִים שְׂאִינָן יְכוּלִין לְלַכֵּת בְּרַגְלֵיהֶן: **הַגִּפְתַּת תְּרִיסִין.** הַכָּאֵת הַמְּגַנִּים זוֹ בְּזוֹ לְהַשְׁמִיעַ קוֹל וּלְאֵים: **הַקְּלָגְסִין.** מְקָלוֹת שֶׁרֵאשֵׁיָהֶן עֲקוּמִים וּמִכִּין בָּהֶם עַל גְּבֵי אֲבָנִים וְהֵם מְנַתְּזִים עַל הָאוֹיְבִים: **שׁוֹבֵד.** שֶׁר צָבָא הַדְּדַעְזָר בְּשִׁמוּאֵל (ב) (י):

פרק ח - משנה ב

אחד הבונה ואחד הלוקח. בית בנוי, שהרי אצלו הוא חדש: ואחד הנוטע חמשה אילני מאכל. דבהכי הוי כרם, שתים כנגד שתים, ואחת יוצאת זנב: ואפלו מחמשת מינים. מצטרפים:

פרק ח - משנה ג

אילני סרק. כגון ארזים ושקמים שאינם עושים פרי: והמחזיר את גרושתו. וארסה, אינו חוזר, שאינה חדשה לו, וקרא כתיב אשה חדשה: אלמנה. וארסה פה גדול, אינו חוזר בשבילה, דכתיב ולא לקחה [יג], והיה אפשר לומר ולא לקח, מאי לקחה, שתהא ראוייה לו ללקיחה: על מכונו. סתרו ובנאו כמדה ראשונה. אינו חוזר, דלאו חדש הוא, וגרע מהלוקח והיורש: הבונה בית לבנים בשרון. מקום הוא ששמו שרון, ואין הקרקע שלו יפה ללבנים, ולא הוי דבר של קימא, שהיו צריכין לחדשה שני פעמים כל שבע שנים:

פרק ח - משנה ד

ואלו שאין זזין ממקומן. דהנד דלעיל הולכים עד הגבול ושם שומעין דברי כהן, וחוזרים מן המערכה לתוד ארץ ישראל, ואין חוזרין לבתיהן אלא עוסקים לספק מים ומזון להולכים למלחמה. ואלו אין זזין ממקומן ואפלו לקחת עד הספר ולשוב על פי פה: הבונה בית וחנכו. ולא דר בו עדיו שנה. וכן הנוטע כרם וחללו, ועדין לא עברה שנה רביעית שלמה עליו: נקי יהיה לביתו. בשביל ביתו: יהיה. לרבויה הוא. הוסיף לך הכתוב הויה אחרת להיות כזו:

פרק ח - משנה ה

וַיִּסְפוּ הַשְּׂטָרִים. עַל דְּבָרֵי כֹהֵן [טז]: **בְּקִשְׁרֵי הַמִּלְחָמָה**. כְּשֶׁמִּתְקַשְּׂרִין לְעֵמֶד צְפוּפִין שֶׁלֹּא יִפְרְקוּם אִיבִים: **לְפִיכָד**. שֶׁהֵיָרָא זֶהוּ הֵיָרָא מֵעֵבְרוֹת שְׂבִידוֹ, תִּלְתֵּה תוֹרָה בְּבִנְהָ וְנִטְע וְאָרֶס לְחֹזֶר בְּגִלְלוֹן, כְּדִי שִׁיתְלוּ בְּכָד הַחֲזָרָה וְלֹא יִתְבַּיֵּשׁ לּוֹמֵר עָלָיו מֵעֵבְרוֹת שְׂבִידוֹ הוּא יָרָא וְחֹזֶר: **רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר** אֲלֵמְנָה לְכֹהֵן גְּדוֹל וְכוּ'. לְרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אֶפְלוּ עֶבֶר עַל דְּבָרֵי סוֹפְרִים חֹזֶר. וְלְרַבִּי יוֹסִי עַד שֶׁיַּעֲבֹר עַל דְּבָרֵי תוֹרָה, דּוֹמְיָא דְאַלְמְנָה לְכֹהֵן גְּדוֹל:

פרק ח - משנה ו

וּבְעֵקְבוֹ שֶׁל עֵם. בְּסוּפוֹ שֶׁל עֵם, שֶׁשְׂמֵרִים שֶׁלֹּא יִחְזְרוּ הָאֲחֵרוֹנִים לְאַחֲרֵיהֶם לְנוֹס: **זְקִיפִים**. גְּבוּרִים מְמַנִּים לְכָד [יט] שְׂאֵם יִפֹּל אֶחָד מִן הַנִּלְחָמִים יַעֲמִידוּהוּ וְיִזְקְפוּהוּ: **וְאַחֲרֵים מְאַחֲרֵיהֶם וְכִשְׂלִין שֶׁל בְּרֹזֶל בִּידֵיהֶם**. לְשֹׁמֵר שֶׁלֹּא יִנוֹסוּ: **כִּשְׂלִין**. קְרִדוֹמוֹת שֶׁל בְּרֹזֶל: **לְקַפַּח אֶת שׂוֹקֵיו**. לְחַתֵּךְ אֶת שׂוֹקֵיו: **שֶׁתַּחֲלַת נִיסָה נְפִילָה**. לְשׁוֹן מְסָרֵס הוּא, שֶׁתַּחֲלַת נְפִילָה נִיסָה:

פרק ח - משנה ז

בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים. שְׁחֹזְרִים מִן הַמַּעֲרָכָה, וַיֵּשׁ שְׂאִין זְזִין מִמְּקוֹמָם. בְּמִלְחָמַת הַרְשׁוֹת: **אֲבָל מִלְחָמַת מְצוּהַ הַכֹּל יוֹצְאִים**. מִלְחָמַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמִלְחָמַת עַמְלֵק הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהִיא חוֹבָה וְהַכֹּל יוֹצְאִים בָּהּ. וּמִלְחָמַת בֵּית דָּוִד שֶׁהִיא לְרוּחָה לְהִרְחִיב גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְלִקְחַת מִסַּי מֵהָעַמִּים כְּגוֹן מִלְחָמַת אֶרֶם נְהָרִים וְאֶרֶם צוּבָה, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהִיא רְשׁוּת. לֹא נִחְלְקוּ תִּנְיָא קָמָא וְרַבִּי יְהוּדָה אֵלֶּא בְּמִלְחָמָה שֶׁנִּלְחָמִים יִשְׂרָאֵל עִם אוֹיְבֵיהֶם כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְגַּבְּרוּ עֲלֵיהֶם וַיִּצְרוּ לָהֶם. תִּנְיָא קָמָא קָרִי לָהּ מִלְחָמַת רְשׁוּת [כג] וְסוֹבֵר שְׂאִין אָדָם רְשָׁאִי לְהִתְבַּטֵּל מִן הַמְצוּהַ כְּדִי לְהִלָּחֵם בְּמִלְחָמָה כְּזוֹ [כד]. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר שֶׁגַּם זֶה מִלְחָמַת מְצוּהַ, מֵאַחַר שֶׁהוּא לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד שׂוֹנְאֵיהֶם, וְהָעוֹסֵק בְּמְצוּהַ פְּטוּר מִן הַמְצוּהַ. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק ט - משנה א

עגלה ערופה בלשון הקדש. מה שהזקנים אומרים ודינו לא שפכו את הדם הזה והכהנים אומרים כפר לעמך ישראל וגוי, בלשון הקדש הזקנו לאמרן: **שנאמר פי ימצא כו'.** ובאותו פרשה נאמר וענו ואמרנו, ונאמר להלן (דברים כז) וענו הלויים ואמרנו, מה להלן בלשון הקדש, אף כאן בלשון הקדש: **היו יוצאים.** ובאים שם ומוודדים מן החלל לצד העירות שסביבותיו לידע איזו קרובה: **אין בית דין שקול.** אין בית דין עשויין שיהא אפשר לחלק שנה בשנה, אלא שיהא הרב לצד אחד לקיים אחרי רבים להטות.

: (כג)

(שמות)

פרק ט - משנה ב

נמצא סמוך לספר. אצל גבול הגוים: **לא היו מוודדים.** דכתיב פי ימצא חלל, פרט לממציא את עצמו, שסמוך לגבול הגוים כאלו המציא עצמו למיתה הוא: **לעיר שאין בה בית דין לא היו מוודדין.** אין מוודדין אלא מעיר שיש בה בית דין. הכי קאמר, נמצא סמוך לעיר שאין בה בית דין, אין מוודדין לה, אלא לעיר שיש בה בית דין מוודדין, איזו עיר שיש בה בית דין קרובה לו. ואי לא הדר תנייה, הנה אמינא אין מוודדין כלל, תלמוד לומר ולקחו זקני העיר, מכל מקום, דהאי העיר קרא יתרא הוא, דמצי למכתב והיה העיר הקרובה אל החלל ויצאו זקניה: **מכון.** מצמצם, שאין זו קרובה לו מזו אפלו מלא חוט: **שתיהן מביאות שתי עגלות דברי רבי אליעזר.** ואין כן הלכה, אלא שתיהן מביאות עגלה אחת בשתפות. והכי אמרינן בגמרא בבכורות: **אין ירושלים מביאה עגלה ערופה.** דכתיב (דברים כא) באדמה אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה לרשתה, פרט לירושלים שלא נתחלקה לשבטים:

פרק ט - משנה ג

נמצא ראשו במקום אחד. השתא לא מירי תנא לענין מדידה. דמדקתני סיפא מאין היו מודדין, מפלג דרישא לאו במדידה עסקינן (ו). אלא במת מצוה קנה מקומו עסקינן, דהיכא דנמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר, מוליכין ראשו אצל גופו וקוברין אותו במקום שנמצא הגוף, דגופיה בדוכתיה נפל ורישא הוא דנניד, דברי רבי אליעזר: רבי עקיבא אומר מוליכין הגוף אצל הראש. דרישא היכא דנפיל נפיל וגופיה רהיט ואזיל. והלכה כרבי עקיבא:

פרק ט - משנה ד

רבי אליעזר אומר מטבורו. קסבר עקר חיותא בטבוריה הוא (ז): רבי עקיבא אומר מחטמו. עקר חיותא מחטמו הוא, דכתיב (בראשית ז) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו: ממקום שנעשה חלל מצוארו. דאין קרוי חלל אלא מן הצואר, כדכתיב (חזקאל כא) על צוארי חללי רשעים, הלכך ממנו היו מודדים, כדכתיב אל החלל. והלכה כרבי עקיבא:

פרק ט - משנה ה

נפטרו זקני ירושלים. שאינן באין אלא למדד, כדכתיב ויצאו זקניך ושפטיך ומדדו: אף על פי שאינו איתן פשר. שלא נאמר איתן לעבובא אלא למצוה (י): בקופיץ. ספין גדול: מאחוריה. ממוול ערפה (יא): מקומה אסור. לעולם: ומתו לסרק שם פשתן. עבודה שאינה בגופה של קרקע, דכתיב (דברים כא) אשר לא יעבד ולא יזרע, מה זריעה מיחדת שהיא בגופו של קרקע, אף כל עבודה שהיא בגופו של קרקע: לנקר שם אבנים. לסתת שם אבנים:

פרק ט - משנה ו

לא בא לידינו ופטרנוהו. בלא מזונות: ולא ראינוהו והנחנוהו. בלא לניה:

פרק ט - משנה ז

תצא ותראה בעדר. כשאר חליו: כפרה ספקה. היא עשתה את שלה: ואחר כך נמצא ההורג הרי זה יהרג. דכתיב בסוף פרשת עגלה ערופה (דברים כא) ואתה תבער הדם הנקי מקרבך:

פרק ט - משנה ח

עד אחד אומר ראיתי ועד אחד אומר לא ראית. וכגון שבאו שניהם בבת אחת, [אז] היו עורפים. אבל אם בא אחד תחלה ואמר ראיתי את ההורג, והימנוהו כבי תרי, שהתורה האמינתהו דכתיב (שם) לא נודע מי הכהו, הא נודע אפלו על פי עד אחד אין עורפין, אף על פי שבא עד אחד אחר כך והכחישו, אינו נאמן השני, שאין דבריו של אחד במקום שנים: עד אחד אומר ראיתי ושנים אומרים לא ראית היו עורפים. וכגון שהשנים והאחד פסולי עדות הן, דבפסולי עדות הלך אחר רב דעות:

פרק ט - משנה ט

בטלה עגלה ערופה. לפי שמכירין היו בהם מי רגיל להרג [יח]: בטלו האשכולות. איש שהכל בו. כלומר תורתם אמת מבלי דפי [כב]:

הוֹדִיתָ מַעֲשֶׂר. וְדוּי מַעֲשֶׂר, בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם נִתְּתוּ לְלוֹי. לְפִי שְׁעֶזְרָא קָנַס אֶת הַלְוִיִּם שֶׁלֹּא יִתְּנוּ לָהֶם מַעֲשֶׂר כְּשֶׁעָלָה מִן הַגּוֹלָה וּבְנֵי לוֹי לֹא עָלוּ עִמּוֹ, וְצָוָה שְׂיִתְּנוּ הַמַּעֲשֶׂר לַכֹּהֲנִים. וַיּוֹחֲנֵן כִּהֵן גְּדוֹל בְּטַל הַדּוּי, שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֹמַר וְגַם נִתְּתוּ לְלוֹי: **בְּטַל אֶת הַמַּעֲוָרִים.** שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם בְּכָל יוֹם אוֹמְרִים עַל הַדּוּכָן עוֹרָה לָמָּה תִּישֹׁן ה', אָמַר וְכִי יֵשׁ שִׁנְיָה לְפָנֶי הַמָּקוֹם, וְעָמַד וּבִטְלָן: **אֶת הַנוֹקֵפִין.** שֶׁהָיוּ מְסַרְטִין לְעֵגֶל שֶׁל קָרְבָן בֵּין קָרְנָיו כְּדִי שֶׁיִּפֹּל לוֹ דָּם בְּעֵינָיו כְּדִי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה וַיְהִי נוֹחַ לְכַפְתּוֹ וּלְשַׁחֲטוֹ. וְעָמַד הוּא וּבִטְלוֹ, שֶׁנִּרְאָה כְּבַעַל מוּם. וְהִתְקִין לָהֶם טַבְּעוֹת בְּקַרְקַע לְהַכְנִיס צֹאֵר הַבְּהֵמָה לְתוֹכָהּ: **נוֹקֵפִין.** מִכֵּין. וְדָגְמָתוֹ (נחליו 1:1) אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְמַטָּה: **הִיָּה פְּטִישׁ מִכָּה בִירוֹשָׁלַיִם.** בְּחַל הַמּוֹעֵד. חֲרָשֵׁי נַחֲשֶׁת וּבִרְזָל הָיוּ מִכֵּין בְּפִטִּישׁ לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶת הָאֶבֶד שֶׁהִיא מִתְּרַת בַּמּוֹעֵד. וְעָמַד הוּא וּבִטְלָן, מְשׁוּם דְּאוֹשָׂא מְלֶתָא טוֹבָא וְאִיכָּא זְלוּל מוֹעֵד: **וּבִגְמִיו אֵין אָדָם צָרִיד לְשָׂאל עַל הַדְּמָאִי.** שֶׁהוּא אָמַר לְבְנֵי דוֹרוֹ כְּשֶׁם שֶׁתְּרוּמָה גְּדוֹלָה עוֹן מִיתָה, כְּדִי תְּרוּמַת מַעֲשֶׂר וְטָבַל עוֹן מִיתָה. וְתִקֵּן שְׂיִוצִיאוֹ מִן הַדְּמָאִי תְּרוּמַת מַעֲשֶׂר וּמַעֲשֶׂר שְׁנֵי בְּלֶבֶד, וְלֹא יוֹצִיאוֹ מִמֶּנּוּ מַעֲשֶׂר רֵאשׁוֹן וְלֹא מַעֲשֶׂר עֲנִי, שֶׁיִּכּוֹלִין לֹמַר לְלוֹי אוֹ לְעֲנִי הֵבֵא רְאִיָּה שֶׁהוּא טָבַל וְטַל. וּמִתְקַנֶּה זֶה וְאֵילָף הַלּוֹקַח פְּרוֹת מִן הַשּׁוּק לֹא הָיָה שׂוֹאֵל אִם הוּן מִתְקַנִּין אִם לֹאוּ, אֶלָּא מִיד מְפָרִישׁ מֵהֶם תְּרוּמַת מַעֲשֶׂר וּמַעֲשֶׂר שְׁנֵי וְאוֹכֵל אֶת הַשָּׂאֵר, שֶׁכָּל הַלּוֹקַח מֵעַם הָאָרֶץ פְּרוֹת הֵם בְּחֻזְקַת שְׁהֵם דְּמָאִי:

סִנְהֶדְרִין. שֵׁם הַדִּינִים. וְנִקְרָאִים סִנְהֶדְרִין שֶׁשׁוֹנְאִים הַדְּרַת פָּנִים בְּדִין: **בְּטַל הַשִּׁיר.** דְּכִתִּיב (איכה ה) זְקֵנִים מְשַׁעֵר שְׁבָתוֹ **{כה}** בַּחֲוָרִים מְנַגִּינְתֶּם, בְּזָמַן שֶׁבְּטָלוּ הַזְּקֵנִים הַיּוֹשְׁבִים בְּשַׁעַר **{כו}** שְׁהֵם הַסִּנְהֶדְרִין, בְּטָלוּ הַבַּחֲוָרִים מְנַגִּינְתֶּם גַּם כֵּן:

מְשַׁמְתוּ נְבִיאִים הָרֵאשׁוֹנִים. כָּל הַנְּבִיאִים נִקְרָאִים נְבִיאִים רֵאשׁוֹנִים, חוּץ מִחֲנִי זְכַרְיָה וּמִלְּאָכִי וְחַבְרִיָּהוּ דְּאֶחְרוּזִים נִינְהוּ, שֶׁהָיוּ בְּבִנְיָן בַּיִת שְׁנֵי: **בְּטַל**

השְׁמִיר. כְּמִין תּוֹלַעַת, בְּרִיתוֹ כְּשַׁעֲרָה, שֶׁהָיוּ מְרֵאִים אוֹתוֹ עַל הָאֲבָנִים הַרְשׁוּמוֹת בְּדָיו וְהוּן נִבְקָעוֹת מֵאֲלֵיהֶן, וְבוֹ פָּתְחוּ אֲבָנֵי הָאֶפֶוד וְהַחֹשֶׁן, דְּכָתִיב בָּהוּ בְּמִלְאוֹתֵם, שֶׁיְהִיוּ שְׁלֵמוֹת שְׁלֵא יִחְסְרוּ בָּהֶם, אֲלֵא כּוֹתֵב עֲלֵיהֶן בְּדָיו וּמֵרָאָה לָהֶם שְׁמִיר עַל פְּנֵי הַדָּיו בְּחוּץ: וְנִפְתַּח צוּפִים. דְּבִשׁ הִבָּא מִמְּקוֹם שֶׁשְׁמוֹ צִיפִיָּאָה {כז}, וּמִשֶּׁבַח מֵאֵד: וּפְסָקוֹ אֲנָשִׁי אֲמָנָה. אֲנָשִׁים שְׂמֵאֲמִינִים בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא {כח}:

פרק ט - משנה יג

הַטְּהָרָה בְּטָהָה אֶת הַטַּעַם. טְהָרָה שְׁפָסְקָה מִיִּשְׂרָאֵל, בְּטָהָה טַעַם הַפְּרוֹת וְרִיחָם. שְׁבִזְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְהוֹרִים וְעוֹסְקִים בְּטְהָרָה אֵף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה מְטַהֵר אֶת הַפְּרוֹת מִטַּעַם רַע וְרִיחַ רַע: מַעֲשֵׂר בְּטַל שְׁמֹן דָּגָן. דְּמַעֲשֵׂר אֶקְרִי חֶלֶב, כְּדָכְתִּיב (בְּמִדְבָר יח) כָּל חֶלֶב יִצְהָר {ל}:

פרק ט - משנה יד

בְּפִלְמוּס שֶׁל אֶסְפְּסִינּוּס. חֵיל {לא} שֶׁהִבִּיא אֶסְפְּסִינּוּס עַל יְרוּשָׁלַיִם: גָּזְרוּ עַל עֲטָרוֹת חֲתָנִים. הָיוּ עוֹשִׂים לְחֲתָנִים עֲטָרוֹת מֵאֲבֹן מֶלֶח {לב} שֶׁהוּא צְלוּל כְּעֵין הַבְּדֹלַח וְצוּבְעֵין אוֹתָהּ בְּגַפְרִית כְּעֵין צִיּוּרִין שְׁקוֹרִין נִיִּי"ל. וְאֵית דְּמַפְרָשֵׁי עֲטָרוֹת שֶׁל הַדָּס וְשֶׁל וָרֵד. וְשִׁנְיָהֶם אֶסּוּרִים, וְאִין מִתֵּר אֲלֵא עֲטָרוֹת שֶׁל קָנִים: וְעַל הָאָרוּס. עָשׂוּי כְּמִין נֶפֶחַ שֶׁדְּפִנּוֹתֶיהָ עֲגֻלוֹת וְשׁוֹטְחִים עַל פִּיהָ עוֹר דֶּק וּמִפִּין עָלָיו בְּמִקְל דֶּק וּמוֹצִיא קוֹל צְלוּל. וּבְלַעֲזֵי קוֹרִין לוֹ טַנְבוּרוֹ: עֲטָרוֹת פְּלוֹת. כְּעֵין עֵיר עֲשׂוּיָהּ מִזֶּהָב: וְשֶׁלֵא יִלְמַד אָדָם אֶת בְּנוֹ יוֹנִית. פְּרוּשׁ, חֲכָמָה יוֹנִית. וְהֵם רְמִזִּים וְחִידוֹת שֶׁהָיוּ לַיוֹנִים, וְלֹא הָיוּ מִכִּירִים בָּהֶם אֲלֵא הַרְגִילִים בָּהֶם. וּבִגְמָרָא מְפָרֵשׁ טַעְמָא מְשׁוּם מַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה (כְּשִׁנְצָאוּ) [כְּשִׁצְרוּ] מֶלְכִי חֲשְׁמוֹנָאִי {לג} זֶה עַל זֶה, הָיוּ אוֹתָן שְׁבִפְנִים מְשֻׁלְשָׁלִים לְאוֹתָן שֶׁבְּחוּץ בְּכָל יוֹם דִּינֶרִין בְּקֶפֶה וּמַעֲלִין לָהֶן תְּמִידִין. הָיָה שֶׁם זָקֵן אֶחָד, וְלַעֲזוֹ לָהֶם בְּחֲכָמָה יוֹנִית, כָּל זְמַן שֶׁהֵם עֲסוּקִין בְּעִבּוּדָה אִין נִמְסָרִין בְּיַדְכֶם. אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁלְשָׁלוֹ לָהֶם דִּינָרִים בְּקֶפֶה וְהָעֵלוּ לָהֶם חֲזִיר. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה אָמְרוּ אָרוּר אָדָם שֶׁיִּגְדֹל חֲזִיר {לד}, וְאָרוּר אָדָם שֶׁיִּלְמַד לִבְנוֹ חֲכָמָה יוֹנִית: בְּפִלְמוּס הָאֲחֵרוֹן. הוּא חֲרַבֵּן הַבֵּית. וְשֶׁל טִיטוּס נְמִי הָוָה: בְּאֶפְרַיִן. כְּמוֹ אֶהֱלֵךְ מִמְּעִילִין וְטְלִיתוֹת מִזֶּהָבוֹת: וְרַבּוֹתֵינוּ הַתִּירוֹ שֶׁתִּצַּא כְּלָה בְּאֶפְרַיִן. מְשׁוּם צְנִיעוּתָא. וְכֵן הִלְכָה:

בְּטָלוּ מוֹשְׁלֵי מְשָׁלִים. כְּגוֹן מִמְּשָׁלוֹת שׁוֹעֲלִים {לו}, דְּאִמְרִינן בְּסִנְהֶדְרִין נְלַח: כִּי הוּי דְרִישׁ רַבִּי מֵאִיר בְּפִרְקָא הָוָה דְרִישׁ תְּלַתָּא שְׂמַעְתָּתָא וְתִלְתָּא אֲגַדְתָּא וְתִלְתָּא מִתְּלִי: הַשְּׂקָדָנִים. שׁוֹקֵדִים עַל דְּלִתּוֹת בֵּית הַמְּדֻרָשׁ לִילָה וְיוֹם {לז}, כְּדִאִמְרִינן בִּיבְמוֹת [סג]: דְּאִמְרַן בְּן עֲזַאי מָה אֶעְשֶׂה וְנִפְשֵׁי חֲשָׁקָה בְּתוֹרָה: הַדְרָשָׁנִים. שְׁהִיָּה בְּקִי בְּמִדְרָשׁ טַעְמֵי מְקַרְאוֹת, כְּדִאִמְרַן [בְּרַכּוֹת יב]: וְלֹא זְכִיתִי שְׂתֵּאמְרַן יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלִילוֹת עַד שְׂדֻרְשָׁה בְּן זֹמָא: בְּטָל כְּבוֹד תּוֹרָה. שְׁהִיָּה נוֹתֵן יָב לְדָרֵשׁ עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ [מְנַחוֹת כח]: וְזֶהוּ כְּבוֹד תּוֹרָה גְּדוֹל, שְׂאִין בָּהּ דְּבַר לְבַטְלָה: בְּטָלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה. שְׂעוֹשִׁים מַעֲשִׂים מִפְּלֵאִים כְּדִאִמְרִינן בְּתַעֲנִיּוֹת [כה]: יֹאמַר לַחֲמֵץ וְיִדְלַק, וְלַעֲזִים לְהִבִּיא זְאֵבִים בְּקַרְנֵיהֶם: קְטָנוֹתָם שֶׁל חֲסִידִים. שְׁהִיוּ הַחֲסִידִים הוֹלְכִים וּמִתְקַטְנִין, וְהוּא הָיָה מְקַטְנִיָּהוּן וְסוֹפְן {לט}: מִשְׁמַת רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הַזֶּקֶן בְּטָל כְּבוֹד הַתּוֹרָה. שְׂעַד שְׂמַת הוּא, הָיָה בְּרִיאוֹת בְּעוֹלָם, וְהָיוּ לוֹמְדִים תּוֹרָה מְעַמְד [מְגִלָּה כא], וּמִשְׁמַת בָּאת תְּשׁוּת כַּח לְעוֹלָם וְהִתְחִילוּ לְלַמֵּד מִיָּשֵׁב. וְזֶהוּ בְּטָל כְּבוֹד תּוֹרָה: מִשְׁמַת רַבִּי בְּטָלָה עֲנוּהָ. תִּלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי הוֹסִיפוּ וְכָתְבוּ זֶה בְּמִשְׁנָה: